

MEERVOUDIG RUIMTEGEBRUIK CENTRAAL IN ONTWERPEN

Waterlandschap van de toekomst

Habiforum (expertisenetwerk meervoudig ruimtegebruik) en het ministerie van Verkeer en Waterstaat nodigden eind vorig jaar professionals uit, die betrokken zijn bij “de kwaliteit van de ruimte” in Nederland, om op innovatieve wijze mee te denken over ruimte voor water. In de vorm van een prijsvraag werd gevraagd om een uitvoerbaar ontwerp rond één van de volgende thema’s: water in stedelijk gebied, water op de rand van stad en land, water in landelijk gebied en water als infrastructuur. De ondertitel van de prijsvraag luidde: meervoudig ruimtegebruik voor veiligheid en kwaliteit. De oproep resulteerde in 49 inzendingen, waarvan tien nu genomineerd zijn om ook daadwerkelijk in de praktijk uitgevoerd te worden. *H₂O laat in dit en de komende drie nummers de tien nominaties de revue passeren. Op 23 november maakt staatssecretaris De Vries de winnaar bekend.*

Ruimte voor water staat centraal in de beleidsdoelstellingen van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het beleid is gericht op de uitvoering van mooie en veilige waterlandschappen. Water moet een belangrijk ordenend principe vormen bij de toekomstige inrichting van Nederland. De boodschap klinkt door in de adviezen over de toekomst van het waterbeheer, zoals die van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw, de Commissie Leemhuis en het Rathenau Instituut. Deze rapportages reageren in meer of mindere mate op de traagheid waarmee ruimtelijk waterbeleid vooralsnog in de praktijk wordt gebracht. De oorzaken daarvan zijn de schaarste aan ruimte voor water, de verdeling van de verantwoordelijkheden en taken over zo’n 650 gemeenten, de beperkte invulling van de regierol door provincies en rijk, de afstand tussen de cultuur van het technische waterbeheer en die van de ontwerpende ruimtelijke ordening en tenslotte een maatschappelijk angst voor de consequenties van meer ruimtelijk omgaan met water.

Willen de historisch gegroeide ‘waarheden’ plaats kunnen maken voor toekomstgerichte ‘waarheden’, dan zijn voorbeelden nodig van praktijksituaties, waarin de maatschappelijke voordelen van het anders omgaan met water tastbaar worden. Een prijsvraag leek het ministerie van Verkeer en Waterstaat het beste instrument om in korte tijd veel ideeën op te roepen die al wel leven maar (nog) geen plaats hebben gevonden in nota’s en plannen.

De prijsvraag bestond uit een voorronde en een eindronde. Inzendingen in de voorronde zijn getoetst aan acht criteria:

- het onderwerp is water in ruimtelijk perspectief in (deels grensoverschrijdende) stroomgebieden;
- de focus is gericht op combinatie van minimaal drie ruimtelijke functies;
- de inzending is innovatief en getuigt van toekomstgericht denken over Nederland als delta;
- de inzending is in beginsel uitvoerbaar;
- de inzending bevat naast een ontwerp ook een bijbehorende uitvoeringsstrategie;
- het ontwerp is duurzaam en leidt ook op termijn niet tot ruimtelijke afwenteling van problemen;
- de inzending getuigt van een combinatie van alfa-, bèta-, gamma- en delta-kennis en kunde;
- en de inzending is een product van een consortium van professionals (ook in opleiding), werkzaam bij meer dan één publieke en/of private organisatie.

Aan de eerste vier criteria bleek over het algemeen niet moeilijk te voldoen. Voldoen aan het vijfde criterium bleek minder eenvoudig. Het merendeel van de inzendingen miste een adequate uitvoeringsstrategie voor hun ontwerp. Aan het zevende criterium is matig invulling gegeven. Veel consortia hebben hun breedte gezocht binnen één of hooguit twee van de vier disciplines alfa, bèta, gamma en delta. Aan het laatste criterium is ruimschoots voldaan: vrijwel alle inzendingen zijn het gezamenlijke product van professionals, werkzaam bij meer dan één organisatie.

In totaal zijn 49 inzendingen ingediend, waaraan gewerkt is door 60 publieke en 95 private organisaties. Alle inzendingen komen in een boek, dat op 23 november tijdens de prijsuitreiking gepresenteerd wordt.

Het aanbod aan ontwerpen varieert van ‘waterlandgoederen’ en ‘waterkokers’ tot drijvende wegen en een blauwe golf voor de omgeving van het Zuiderpark in Rotterdam. De westelijke regio is zeer sterk vertegenwoordigd met 15 ontwerpen. In totaal 14 inzendingen zijn niet regiobepaald en richten zich op Nederland in zijn geheel, Vlaanderen of zelfs de totale West-Europese delta. De vorm varieert van een groot formaat spel voor optimale functiecombinaties in tijd en ruimte en interactieve cd-roms tot een doe-het-zelf schetsboek voor een nieuw samenspel tussen rivier en stad en een viskom met gelaagde landschappen.

De jury die de inzendingen beoordeelde, bestond uit Pieter Winsemius (voorzitter), Jaap Baarsma (wethouder in Zwolle), Jo Coenen (rijksbouwmeester), Josee van Eijndhoven (tot voor kort directeur van het Rathenau Instituut), Henk Hofland (publicist) en John van Veelen (voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur).

Nominaties

De volgende tien inzendingen zijn genomineerd (op alfabetische volgorde):

- AquaNautica
- Blauwe bypasses in de IJsselvallei
- De smaak van water
- Drie pijlers onder de dam: visie op toekomst van het waterlandschap Afgedamde Maas
- Het Dotterlandschap: nieuw waterlandschap tussen Oude Rijn en Hollandse IJssel
- Nieuw-Arcanië
- Meervoud: meer dan een randmeer
- Synergie
- Watertijd
- www.waterballet.nl

Voor alle tien genomineerde ontwerpen gold dat ze een ruimtelijke combinatie van functies genereren waartussen ogenschijnlijk spanning bestaat, dat realisatie ervan leidt tot verhoging van de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving, dat ze een voorbeeldwerking uitoefenen voor meervoudig ruimtegebruik en dat ze in beginsel realistisch zijn, zowel qua inhoud als qua proces.

De inzendingen zijn de laatste maanden verder uitgewerkt. De betreffende consortia ontvingen hiervoor een vergoeding tot een maximum van 22.500 euro. De winnaars van de eerste, tweede en derde prijs kunnen eind november rekenen op respectievelijk 15.000, 10.000 en 5.000 gulden. ◀